

LLOANÇA DEL DR. FONT RIUS

per

Josep-Enric Rebés i Solé

Acadèmic de número de l'Acadèmia de Jurisprudència i

Legislació de Catalunya

(llegida en la sessió de 5 de març de 2018)

He d'agrair a l'Acadèmia i en particular al seu president Lluís Jou l'encàrrec de la lloança del Dr. Font Rius que jo vaig acceptar per raons personals, en haver estat col·laborador a la càtedra d'Història del Dret sota la seva direcció durant setze anys, ja que des de qualsevol altre punt de vista la meua intervenció, hagués pogut semblar pretensiosa ateses les grans qualitats que el Dr. Font Rius tenia. La producció històrico-jurídica del Dr. Font Rius és extraordinària com també són remarcables els diversos homenatges que per diverses circumstàncies, i des de diferents institucions ha anat rebent justificadament en

distints formats des de la seva jubilació. Per tant, espero de tots vostès, i molt en particular dels dos fills que ens acompanyen els doctors Tomás i Josep Maria Font Llovet respectivament catedràtics de Dret Administratiu i de Matemàtiques, comprensió i benevolència per la incorporació de referències personals, algunes fins i tot repetides.

Em vaig sentir sempre atret per la personalitat Dr. Font Rius la seva competència, el seu rigor, la seva dedicació docent que traspuaven respecte i bondat. Durant els anys que va estar amb mobilitat limitada, jo no vaig perdre en cap moment la relació i contacte ja en forma d' alguna visita o en altres ocasions a través del telèfon. Quan es parlava de la seva edat adoptava una actitud com si es tractés del compliment d'una obligació resignadament satisfactòria. Jo sentia per a ell un gran afecte que era compartit, quan penso que la última vegada que vaig parlar amb ell que em va dir: Rebés, la nostre és una relació quasi familiar. Efectivament, jo ho sentia així mateix.

Com és evident, jo no puc fer cap mena d'aportació que no sigui, bàsicament la de donar fe d'un exemple de vida, fer alguna consideració general i subscriure el que diversos historiadors l'han qualificat com el millor estudiós dels drets locals del segle XX (Peláez).

El Dr. Font Rius va néixer a Barcelona el 12 d'abril de 1915, i morir el 5 d'abril de 2018; és a dir quan li faltaren sis dies per el seu 103 aniversari. Va ser alumne brillant del Col·legi de Jesuïtes del carrer Casp, i es llicencià en Dret a la Universitat de Barcelona. Va ser alumne de Galo Sánchez i deixeble de Luis García de Valdeavellano - que, per cert, com recordava el president Guardia també va ser membre de la nostra Acadèmia -. Així el Dr. Font sentia per ells un gran afecte. Tots dos eren grans historiadors; i García de Valdeavellano gran mestre de formació germànica i del qual el Dr. Font Rius se'n sentia deixeble i li agraiïa també que l'ajudés a la superació dels localismes. Però ni un ni l'altre (Galo Sánchez ni Valdeavellano) pròpiament no es van integrar a l'estudi del Dret català. En una ocasió, ja ho he explicat en altre moment, vaig acompanyar al Dr. Font a Madrid i vàrem

fer una visita al Dr. Valdeavellano. He de confessar que aquella visita amb va impressionar. Els dos mestres es tenien un afecte i un respecte recíproc considerables. Mentre ells parlaven jo estava embadalit mirant i escoltant, alhora que em passaven pel cap historiadors com Costa, Hinojosa, Sánchez Albornoz. Era conscient que tenia el privilegi, que no es tornaria a produir, d'estar davant de dos grans mestres.

L'any 1945 va concórrer de forma brillant a les oposicions a càtedra d'història general del dret espanyol que va guanyar amb el número 1. Font Rius va ser catedràtic de les universitats de La Laguna l'any 1945, i al cap de pocs mesos ho va ser de la de Murcia, a rengló seguit de València i finalment de Barcelona des de 1954, - que era el destí que desitjava-, i on es va jubilar l'any 1985. Al seu costat va créixer un grup d'estudiosos entre els quals no puc deixar de citar el Dr. Tomàs de Montagut catedràtic d'Història del Dret i deixeble més directe i excel·lent del Dr. Font. El Dr. Font Rius va ser degà de la facultat de entre els anys 1958 i 1965; i també secretari de la Junta

d'Obres de la Universitat. Després de la seva jubilació va ser anomenat degà honorari i professor emèrit.

La producció científica del Dr. Font ha estat molt extensa tant que els treballs essencials es situen en els 200 (vegis, preferentment per fer-se una idea, l'estudi de Peláez ("Josep Maria Font Rius, el mejor historiador del Derecho en España durante el siglo XX) la "Bibliografía de Josep Mª Font Rius" d'Isabel Juncosa editada per la Biblioteca del Col·legi d'Advocats de Barcelona); així com també la Bibliografía de Josep Mª Mas i Solench. Això no obstant, hem de remarcar com a obres encara més singulars els: *Orígenes del regiment municipal de Catalunya, Barcelona 1945*; *Instituciones medievales españolas, Barcelona 1949*; *Cartas de población y franquicia de Catalunya, Barcelona, primer volum amb dos toms, 1969, i segon volum 1963-83*; *Franquicias urbanas medievales de la Cataluña Vella, Barcelona 1960*. Obres que són i seguiran sent de consulta obligada, *El procés de formació de les costums de Tortosa, Barcelona 1973*; *Jaume I i la municipalitat de Barcelona, Barcelona 1977*; *Estudis sobre els drets i institucions locals en la Catalunya*

medieval. Barcelona 1985. Va formar part de l'equip director de la continuació de l'obra inacabada de Raimon d'Abadal "Catalunya Carolingia".

En ocasió del funeral que tingué lloc a la parròquia de Sant Ildefons el Dr. Tomàs Font en nom de la família va pronunciar unes paraules que em sembla oportú de reproduir, encara que sigui, parcialment ja que recullen com era el Dr. Font Rius i que jo no sabia dir millor. "...aquesta vida (referint-se a la del seu pare) pot ser no té molt d'extraordinari: és la trajectòria normal d'un professor universitari, d'un historiador, que va dur a terme la seva feina, ras i curt, això sí amb la màxima competència i dedicació ... el més significatiu de la seva vida no és què va fer, sinó com ho va fer. I això és el que val la pena recordar, i agrair. El seu tarannà es podria resumir dient que el pare era jesuïta de formació, benedictí de professió i franciscà de vocació."

"Primer, jesuïta de formació, ordre, mètode, disciplina, autoexigència

... eren qualitats molt seves... Segon, benedictí de professió, posant en pràctica el lema monacal ora et labora, és a dir treballant moltíssim, sempre estudiant i ensenyant, sense descuidar les obligacions familiars o socials i alhora “posant en un lloc central de la seva vida la fe cristiana. Una fe profunda, sincera, viscuda, arrelada en el fons de la seva ànima ... un esforç per endinsar-se en la comprensió del misteri, en el qual creia apassionadament, però no cegament ... I, finalment, franciscà de vocació. Se sentia especialment proper a l’espiritualitat i al tarannà franciscans a la seva senzillesa i ingenuïtat, la seva pobresa, la complaença en les coses petites, l’absència d’ostentació. Senzill i planer, sense ni un bri de vanitat, generós i bondadós”. Sempre disposat a donar el consell quan se li demanava tant de l’àmbit de la història del dret com de qualsevol altre.

EL Dr. Font Rius reunia en grau molt remarcable les característiques indicades, la qual cosa va fer que fos una persona simultàniament a més d’estimada i imparcial molt respectada de manera natural, sense necessitat de recórrer a cap mena de formulisme per guardar distàncies. En les

classes el respecte era total, fins i tot quan hi havia alguna circumstància que hagués permès una altre actitud. Exemple. Un dia arran de l'explicació del llibre del Consolat de Mar ens va exposar el règim jurídic de les naus que no porten gat (Cap.LXVIII). Doncs be, al dia següent un company de curs va ficar un gat a classe. Hi va haver el natural divertiment general, però no una gresca monumental, que hagués estat natural. El Dr.Font es va limitar a dir-me (com a delegat de curs que era) que tragués aquell gat de classe, cosa que vaig fer, començant l'explicació tot seguit com si res.

A mi em semblava que la tasca de les classes li prenia molt de temps al Dr. Font, per la qual cosa em vaig atrevir a insinuar-li una reordenació de l'activitat docent de forma que aquesta l'alliberés de les classes, cosa que podríem fer bàsicament els professors. I així podria dedicar-se més tranquil·lament a la investigació. Li va semblar fora de lloc i un incompliment de les seves obligacions acadèmiques. Tinguin en compte que la funció docent anava acompanyada d'una determinada litúrgia que consistia en complir estrictament amb la preparació, els

horaris i els calendaris, sense que existís cap excusa per no donar les classes ni el seminari de les tardes quan es feia. L'exemple el començava donant el Dr. Font que es tancava al despatx del seminari amb prohibició de que ningú el molestés durant els 20 o 25 minuts que eren sagrats per la preparació de la classe. Per fer això s'ajudava d'un quadern en el qual i deixava notícia de la classe donada el dia anterior i les seves incidències, costum que, com es poden imaginar, jo vaig seguir des de les primeres classes que vaig donar.

En una altre ocasió vaig plantejar una altre iniciativa que tampoc va reeixir. El Dr. Font Rius explicava molt be i les seves lliçons magistrals eren esplèndides la qual cosa permetia prendre uns bons apunts. Això va donar lloc a l'existència d'uns apunts de càtedra de molta qualitat que si bé no tenien la paternitat formal de l'autoria del Dr. Font Rius era públic que ell els havia repassat, cosa que mai va negar. Les classes, aquests apunts, el "Programa-Guia i el Textos jurídics constituïen el material per seguir i aprovar l'assignatura. En resum, atesa l'existència d'aquest material li vaig proposar, de forma insistent, que

per què no feia un manual atès que una bona part de la feina ja estava feta. La resposta va ser immediata i rotunda que “de manuals ja n’hi han i que fer-ne un altre no tenia cap interès”. Mai més vàrem tornar a parlar d’això. He de remarcar que el programa guia no era el clàssic programa de l’assignatura sinó una orientació metodològica.

La vocació professional del Dr. Font Rius era la docència i la investigació en un grau de molta intensitat que fa difícil determinar quina era la seva preferència. Tant és així que en una entrevista que li varen fer a La Vanguardia (Elena Lorente) va dir que “entre investigar i ensenyar no sabia què triar”. Malgrat això sempre m’havia semblat que la vocació més remarcable era més aviat la docent. Només calia veure i escoltar com feia i com vivia les classes. Qualsevol que hagués estat alumne d’ell podria coincidir amb la qualitat del catedràtic.

El Dr. Font Rius va rebre un homenatge en la sessió d’aquesta Acadèmia de 14 de desembre de 2010, amb motiu de la celebració dels 50 anys de la seva elecció com acadèmic de número que tingué lloc el 29 de gener de

1960. Per aquesta circumstància l'Acadèmia el va proclamar president honorari. En aquesta sessió el president Guardia va remarcar la seva important aportació a les tasques de l'Acadèmia que aquí reitero: participació que va tenir en un cicle de conferències de l'Acadèmia sobre la "Compilació del Dret Civil de Catalunya". També la participació en la constitució del Patronat de la 'Càtedra Duran i Bas' de la qual fou nomenat director i en la Càtedra Consolat de Mar. Va publicar a la Revista Jurídica de Catalunya "*Las Fuentes históricas de la Compilación*", i "*Els costums de Catalunya Rosselló i Cerdanya*", respectivament dels anys 1960 i 1967. Ratifico també el meu record de la destacada participació que tingué al II Congrés Jurídic Català, del qual en formà part de la Comissió organitzadora, així com membre del "Comitè d'Actes culturals complementaris"; presentant una important exposició bibliogràfica que oferia una visió històrica del nostre dret, i que en puc donar fe atès que jo n'era el secretari d'aquest Comitè.

A Tortosa va tenir lloc una sessió solemne de l'Acadèmia en la qual el parlament portava el títol "*El procés de*

formació de les Costums de Tortosa”. A la inauguració pública del Curs 74-75, amb el parlament inaugural sobre “*La projecció de San Ramon de Penyafort en la societat catalana del seu temps*”. El curs 83-84 el Dr. Font va presentar una comunicació a l’Acadèmia amb motiu del *VII centenari de la publicació de Recognoverunt proceres* i el 1991 en feu una altre sobre *Aspectes de dret privat continguts en les ordinacions municipals històriques de Catalunya*. El 1998 va presentar una comunicació i el mateix any va contestar a la recepció de l’acadèmic Fernández Izal amb “*L’arbitratge dual considerat com a pacte: una relíquia del passat o bé una possibilitat de futur*”.

Una vida amb aquesta plenitud es culmina amb un seguit de mereixements, investidures i distincions que no fan altre cosa que reconèixer la feina feta. En aquest sentit el Dr .Font Rius va ser nomenat Doctor Honoris Causa per les universitats de Bordeus, 1962, i Montpeller, 1964. Fou nomenat el 1960 membre de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona i de la nostra Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya. Va ser nomenat

membre corresponent de la Real Academia de la Historia i membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans en la secció Històrico-Arqueològica.

Va rebre un seguit de premis: així el Premio Menéndez y Pelayo de Investigación; el Premi Ciutat de Barcelona d'Investigació, 1969. Medalla Narcís Monturiol de la Generalitat de Catalunya, 1983; Premio Nacional de Historia, 1984; Creu de Sant Jordi de la Generalitat, 1987; Medalla d'Or de la Ciutat de Barcelona al mèrit científic, 1994, Premi de la Fundació Catalana per a la recerca, 2002. Degà Honorari de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Catedràtic emèrit. President del “Comitè, de la Generalitat de Catalunya, per a l'edició de textos jurídics catalans”. I, es va constituir de la mà del Dr. Montagut a la Universitat Pompeu Fabra el “Seminari d'Història del Dret Català Josep M^a. Font Rius”.

Algú podria pensar que tantes distincions havien estat més o menys buscades. Res més lluny de la realitat. El Dr. Font no va perseguir mai cap distinció. Una anècdota il·lustra el que dic. En motiu de l'atorgament de la medalla d'Or de la

Ciutat de Barcelona el vaig felicitar al sortir del Saló de Cent. Jo li vaig dir “Dr. Font deu estar molt content per aquesta distinció i ell amb molta modèstia em va dir que millor seria buscar investigadors joves, per tal que els hi servís d’estímul ja que ell tenia la carrera feta” .

Vull afegir, encara, una consideració addicional. El Dr. Font, per alguns, donava la imatge de ser una mica despistat i de certa aparent fragilitat. Ni una cosa ni l’altre. Les classes eren formidables i preparades al mil·límetre, com recordava, amb motiu de la defunció, no fa gaire Francesc de Carreras a la Vanguardia. Mai vaig tenir la sensació de cap improvisació ni de dir una cosa per una altra o una mera resposta per treure’s l’alumne del davant, ni cap distracció. Era un home meticulós. El que és veritat és que no perdia el temps per la Facultat, circumstància que quedava compensada per la seva disponibilitat pels alumnes que era total dins els horaris establerts, que es respectaven al peu de la lletra. Per tant, com hem dit de distret res de res. Tenia una qualitat més i és la de que escoltava amb atenció totes les consultes per exòtiques que fossin.

No fa massa en ocasió d'un dinar de promoció un company parlant dels professors i coincidint tots en les magnífiques classes del Dr. Font Rius va dir que li semblava que tenia un aspecte de certa debilitat. No tenien ni idea. Ell es coneixia, com pocs, tot Catalunya ja que l'havia espardenyat tota és a dir que l'havia recorregut completament. Expressió que ell havia heretat de Duran i Sanpere cercant les cartes de població i documentació històrica dels pobles. Si a això tenim present que als 95 anys celebrava els 25 anys de la seva jubilació en plenitud de facultats, i morí a punt de fer-ne 103 anys, de debilitat poca. Era un home fort.

Respecte del temperament tampoc no tenia res de fràgil, el que succeïa és que tenia molt bon caràcter i una imatge bondadosa i discreta, però això no li feia modificar els límits del seu criteri. En alguna Junta de Facultat vaig tenir l'oportunitat de veure i constatar que el Dr. Font no cedia a qüestions que ell veia diferent. A més això ho feia sense exaltar-se ni enfrontar-se, era serè i tranquil encara que una mica patidor. Ell no compartia el criteri i prou. En

definitiva, tenia corda però amb uns límits infranquejables que no alterava.

Acabo. De la mà dels seus fills hem deixat constància d'un pare exemplar, de la seva profunda fe cristiana i de la gran estimació pel nostre país. I, nosaltres hem tingut la sort de tenir per company un mestre amb unes virtuts notables; de qui sap, ensenya i estima amb el convenciment que ho fa amb total dedicació. Un home bo i molt senzill; que com tothom devia rebre en algun moment alguna contrarietat, però tot i així jo no vaig ser mai testimoni de cap crítica ni de cap ressentiment per part seva. La vida ha estat merescudament generosa amb ell com ho acredita la companyia i col·laboració que sempre va tenir de la seva esposa Marta Llovet, i l'orgull de tenir els dos fills catedràtics que ens han acompanyat.

Jo en record de la proposta que l'any 1983 va fer el Dr. Font Rius per a que jo , ara m'agradaria proposar (seguint les normes estatutàries) el seu fill Dr. Tomás Font Llovet per al seu ingrés a aquesta Acadèmia.

Gràcies.

